

BAVNEN

Meddelelser fra Lokalhistorisk Forening for Aaby Sogn
29. årgang 2016

”Bavnen”

Meddelelser fra Lokalhistorisk Forening for Aaby Sogn

29. årgang 2016
ISSN 0906-0227

Dagsorden for ordinær generalforsamling i Biblioteket (den gamle byrådssal) på Elmevej xxxxdag den **xx. marts 2016, kl. 19:30.**

- 1) Valg af dirigent og stemmetællere
- 2) Beretning
- 3) Regnskab
- 4) Indkomne forslag
- 5) Valg til bestyrelse
Dorthe Vad
Svend Andersen
Plus 1 manglende bestyrelsesmedlem
- 6) Valg af suppleanter
- 7) Valg af to revisorer
- 8) Kontingent
- 9) Eventuelt

Efter generalforsamlingen:

Gæstetalere:

Forsidebillede: Aabybro Realskole, den markante gule over 100 år gamle bygning beliggende på Kærvej.

Foreningens formål er:

- At fremme og styrke den almene interesse for Aaby Sogns historie samt drive et arkiv
- At indsamle, registrere og bevare arkivalier, billeder og lydoptagelser, trykt materiale og andre data med tilknytning til Aaby Sogn, dets beboere, foreninger, virksomheder og institutioner i fortid og nutid
- At stille det indsamlede materiale til rådighed for offentligheden efter gældende regler for tilgængelighed

Så før du smider dine gamle ting, dokumenter eller billeder i papirkurven, det vil sige dåbsattester, ejendoms papirer, regnskaber, dagbøger, protokoller, kærestebreve (de kan båndlægges) eller andre former for papirer, lydbånd, videobånd m.v., så lad arkivet få dem til sortering. Herved kan mange værdifulde oplysninger gemmes for eftertiden.

Åbningstid: Mandage kl. 14.00 – 17.00
Elmevej 2 i kælderen

**Kontingent 70 kr. for par og 40 kr. for enlige
kan indbetales i åbningstiden
eller til foreningens konto i SparNord
Reg. nr. 9210 konto 0380204312
Ved elektronisk indbetaling husk at opgive NAVN!**

Se vores billedmateriale på www.jammerbugthistorie.dk

Vælg Aabybro på kortet og derefter fanebladet GV Arkiv online, hvorefter der fremkommer et søgefelt. I dette felt skrives et søgeord, og næste felt åbner du med den lille pil til højre og vælger f.eks. billeder, hvorefter du klikker på SØG. Således fremkommer alt materiale, hvor det søgte ord indgår i teksten.

Lidt om Aabybro Realskole (Kærvejskolen)

Siden Byrådet for Jammerbugt Kommune besluttede at bygge en ny, stor skole i Aabybro Øst, har der været spekuleret i, hvad der skulle ske med bygningerne for de 2 eksisterende skoler i Aabybro bymidte, nemlig Aabybro Skole Vest (den tidligere private Aabybro Realskole, senere Kærvejskolen fra 1907) og Aabybro Skole Øst, den røde skole på Kattedamsvej fra 1955.

For nærværende er den endelige beslutning sandsynligvis endnu ikke taget, men der verserer dog forlydender om, at de gule bygninger på Kærvej skal nedrives og erstattes af andet byggeri. Disse forlydender har foranlediget, at bestyrelsen for Aaby Sogns Lokalhistoriske Forening og andre interesserede har forsøgt at "grave" lidt i skolens historie og den betydning for Aabybro.

Aabybro Realskole oprettedes i 1903 af cand. Phil. A. Stenum og havde til huse i Vestergade på hjørnet af Højskolevej i det tidligere posthus. Den første skolebygning ved Kærvej opførtes i 1907 af brødrene Okkels. I 1922 byggedes den anden skolebygning. I 1933 brændte skolen, men opførtes igen i samme stil og forblev stort set uændret som forsidebilledet viser, indtil den overgik til selvejende institution d. 1. august 1961. Efter den tid er der sket flere tilbygninger, som det ses på billedet på følgende side - sidst efter kommunens overtagelse af skolen.

I årene efter overgangen til selvejende institution forblev skolen fortsat den daværende Aaby-Biersted Kommunes tilbud til eleverne om overbygning, som var blevet indført ved lov. Herudover forsøgte skolen at udvide sine tilbud med en kostafdeling i Store Vildmose. Dette lykkedes dog ikke, og kommunen overtog institutionen, og bygningerne forblev i de følgende år benyttet som overbygningsskole for daværende realklasser samt 8., 9. og 10. klasser, senere tilvalgsskole, indtil kommunen gennemførte en reorganisering af skolestrukturen.

Aabybro Private Realskole har haft stor betydning for byen og byens læringsmiljø. Det var en privat betalingskole, hvilket helt naturligt betød, at eleverne rekrutteredes fra de økonomisk bedre stillede borger- og landbofamilier. Skolen var nemlig det uundgåelige og nødvendige springbræt til gymnasiet - i de tider Aalborg Katedralskole - og derefter universitetet - eller man kunne blive på skolen og tage en realeksamen, som i tidligere tider var adgangsbillet til en karriere i et pengeinstitut, på et kontor og såmænd også seminariet, hvor man dog i så tilfælde skulle i en forberedelsesklasse.

Realskolen modtog elever ikke blot fra Aabybro og de nærliggende byer, men også elever længere vejs fra, som ankom til Aabybro med henholdsvis Løkken- og Fjerritselvbanen, og skoletiderne var selvfølgelig indrettet efter togenes køreplan. Aabybro Realskole havde et godt ry og et velfungerende elevmiljø, bl.a. en meget aktiv elevforening, som bidrog til at "holde sammen" på tidligere elever med gode arrangementer. Realskolen havde - vil tidligere tiders elever nok sige - en "særlig ånd", men tiderne skiftede, og efter skolen i 1961 overgik til selvejende institution, mistede skolen gradvis sin egenart.

Aabybro Realskole omkring 1990 med tilbygninger til venstre i billedet

Som nævnt blev den gule skole på Kærvej bygget i 1907 af brødrene Okkels, og Frede Okkels har leveret et tidsbillede på skolelivet i følgende beretning offentliggjort i skolens årsskrift for 1938:

”URTIDEN”

Cand phil. A. Stenum begyndte i 1903 en lille Realskole, der skulle forberede sine elever til præliminæreksamen ved universitetet i København. Skolen havde hjemme i et hus, der tidligere havde været posthus. Det lå ved landevejen, og det lå lige op ad den, og da tilmed vinduerne ud til vejen sad meget lavt, var vinduespladserne meget underholdende og meget efterstræbte af de opmærksomme elever. Det kunne undertiden blive hele kursus i handel og prangen.

Frede Okkels

Jeg husker en dag, da to mænd med en ko anbragte sig lige op ad vinduerne og handlede og prangede ivrigt og højrøstet om dyret. Handelen stod på i over en halv time, og i den tid måtte vi ganske simpelt nedlægge arbejdet, for vi kunne ikke overdøve de høje stemmer udenfor. I de dage var der også noget, der hed landeveysstøv. Det findes ikke mere. Vi kan på de små biveje finde en antydning af, hvad vejstøvet betød, før asfalt, beton og brosten fik bugt med det. Hvis det var i en tør tid, var vi ved at gå til i alt det støv, der væltede ind ad vinduerne.

Det var de ydre rammer om skolen, men til trods for deres mangler arbejdede vi dejligt sammen, både lærere og elever. Der var ikke mange i klasserne (fra 4 til 10 elever), og vi anbragte os i de forskellige rum i huset og sled i fællesskab for at få et godt udbytte af skolearbejdet. Vi kunne let lave om på skemaet i de tider. Når vejret var alt for godt, satte vi ekstra fart på, så at vi reddede en time til at spille bold i eller til en tur ud i naturen. Vi havde ikke altid cykler nok, så at der kunne blive en til hver, men så tog vi en op bagpå eller på stangen, og hvis vejret var bare nogenlunde godt, havde vi mindst eks-kursion om ugen med hvert hold. Til gengæld var der ikke flere, end at vi mange gange kunne tage af sted alle sammen på et hold.

Oven over skolestuerne boede der 1 a 2 elever og så jeg, og vi kom godt ud af det med hinanden, selv om vi engang imellem forsøgte et "attentat" på hinandens liv. En aften var jeg gået ned for at arbejde med noget kemi og havde måske nok udviklet nogle mindre rare luftarter, da de kom styrtende ned oppe fra loftet, hostende og nysende, og påstod, at de ikke kunne få vejret i stuerne oppe på loftet. Jeg beroligede dem med, at de så kunne slå sig ned hos mig i laboratoriet, men da de havde haft næsen indenfor et øjeblik, foretrak de dog at bringe sig i sikkerhed i fri luft. En anden aften var det mig, det gik ud over. Jeg sad og læste på mit værelse, da jeg hørte nogle skarpe slag på min dør. De kom igen flere gange, og til sidst gik jeg ud for at se, hvad der var på færde. Så stod de to drenge med en salonbøsse og sigtede på mig. De troede ikke, at jeg var hjemme, og så havde de sat en skive op på min dør, og nu var de ved at øve sig, da døren pludselig gik op.

Ved andre lejligheder var det sproget, der voldte besværligheder. Jeg var jo lige arriveret fra Fyn og ikke så vel bevandret i den vendsys-selske dialekt. En dag var en af drengene "oppe" i luftpumpen og fortalte, at når stemplet gik opad "loppede" ventilen sig. Jeg må have set temmelig uforstående ud, for de brød alle sammen ud i en brølende latter ved at se på mig. Ved en anden lejlighed, da jeg var ude at spadserere på landevejen, standsede en vogn ud for mig, og kusken

spurgte, om jeg ville have ”agen”. Tilbuddet måtte gentages flere gange, og til sidst med tegnsprog, inden jeg forstod det og hoppede op ved siden af manden. Han kendte mig for øvrigt ikke, men var klar over, at jeg var fra realskolen, og så spurgte han, hvordan vore lærere var på skolen. Jeg må jo have set noget ”grøn” ud, siden han kunne antage mig for en af eleverne, men jeg lod ham blive i troen og roste mig selv på det bedste.

Nogle af Aabybro Realskoles meget kendte lærerkræfter:

Kristine Pedersen 1939

Anton Nielsen 1939

Frk. Christine Pedersen blev ansat ved Aabybro Realskole d. 1. august 1921 og havde som hovedfag dansk og naturhistorie. Hun var en god støtte for skolen, afholdt og respekteret. Hun underviste på skolen indtil hun tog sin afsked på grund af alder, men blev boende i Aabybro. Senest på Aabybro Plejehjem

Lærer Anton Nielsen var gift med Agnes Okkels, som var en søster til realskolebestyrer Frede Okkels. Han blev ansat ved Realskolen i Aabybro 1. august 1915 og var en skattet lærer, dygtig og pligtopfyl-

dende. Hans hovedfag var religion, dansk, historie og skrivning. Foruden lærergerningen fik han også tid til at deltage i foreningslivet i Aabybro, og flere perioder var han medlem af Aaby-Biersted sogneråd. Foruden realskolen har flere af byens foreninger nydt gavn af hans rige evner. Han underviste på Realskolen, til han blev pensioneret.

Clara

Mikkel Poulsen blev ansat ved Aabybro Realskole 15.10.1914, hvor han havde sit virke i mange år. Hans hovedfag var regning, matematik, geografi og tegning. Som lærer var han meget respekteret for sin dygtighed. På et tidspunkt havde Aabybro Bibliotek til huse i hans villa på Kattedamsvej, hvor han også bestyrede udlånet. Hans kone, Clara Poulsen, var ansat ved skolen fra 15.9. 1927, hvor hun især underviste i fremmede sprog. Begge virkede dygtigt, indtil de blev pensionerede. Clara Poulsen, der var fra Sønderjylland, udførte et stort arbejde indenfor Sønderjysk Forening. Clara Poulsen var umådelig ambitiøs i sin undervisning og har sat sig uudslettelige spor i mange elevers erindring.

Et uddrag fra Aaby-Biersted Kommunes introduktionsbrochure fra 1967

Handelen i gamle dage

Hvad er gamle dage? Er det for 30 år siden? I dag er 30 år vist grå fortid for en stor del af Aabybros indbyggere.

Men tænk, at der i Aabybro og omegn for 30 år siden var 10 - ti – forretninger, hvor man kunne købe de mest almindelige købmandsvarer, så der var ikke langt til købmanden.

En lå ved mejeriet neden ved åen, en i Skovengene, en i Knøsgård, en ved bymejeriet, og der var fire på strækningen fra jernbanen til Sdr. skole samt vore nuværende to købmandsforretninger og bybrugsforeningen.

"Købmand Pedersens" meget markante hjørneejendom Kattedamsvej/ Vestergade, som nu er nedrevet til fordel for Aldi Supermarkedet.

Foruden købmandsvarer havde de fleste af nævnte forretninger ydermere isenkramvarer hængende under loftet, på gulvet tønder med spegesild og islandsk lammekød, og ellers en herlig duft af alle krydderier og meget mere.

Kontakten mellem kunderne og den handlende var en hel anden. Folk havde bedre tid, og ofte blev egnens nyheder både sat i omløb og diskuteret fra forretningerne.

Af forretninger udover de nævnte var der vist lige så mange nu, dog ikke direkte specialforretninger som cigar-, isenkramforretning etc.

For størstedelen forsynedes Aabybros og omegnens beboere næsten helt med varerne fra Aabybros forretninger. Tænk, vi havde tre fiskehandlere her i byen: Anders Mortensen på Fisketorvet – hjørnet af Kattedamsvej og hovedgaden, Martin Møller med trillebør i byen fra dør til dør og Otto Nøhr, der sørgede for oplandet.

Aabybro Bryggeri, Vestergade 19

Højskolegården Vestergade 19

Anders H. Dahlstrups ejendom, hvor han byggede margarine- og isfabrik i gården. Efter at hovedhuset var opdelt blev den ene del forsynet med en tilbygning, hvor Niels Aage Andersen drev forretningen Isbaren i en del år, samtidig med han havde bolig i vestenden af stuehuset, mens Dahlstrups blev boende i østenden. I udhusedene var der efter margarinefabrikkens ophør sadelmagerværksted og udlejningsbolig.

Aaby Biersted Sparekasse på Kattedamsvej 1930

Man så folk med kande på gaden. De skulle efter øl på bryggeriet, og samtidig have margarine med hjem fra fabrikken i Vestergade hos Dahlstrup. Om eftermiddagen kørte bageren fra dør til dør med sin vogn, ja og så var der kun én pengeinstitution – Aaby-Biersted Sparrekasse.

Bageriet og Afholdshotellet i Aabybro, Østergade 10, ca. 1930

Helga Larsens populære butik "Varehuset"

Aaby By Brugsforening ca. 1936.

Aaby By Brugsforening da Aaby Lokalfoderstofforening havde lager i samme bygning og før den første udvidelse af forretning fandt sted.

Blichfeldt Johnsen og sønnes Manufakturforretning ca. 1915

Handelen i dag (1967)

Den vigtigste person i forretningen er kunden. DET er en ting, Aabybros forretningsfolk er klar over, og med det som baggrund gør de deres yderste for at give kunderne en korrekt og elskværdig betjening.

Aabybros forretningsliv og dets trivsel er direkte afhængig af Aabybros og oplandets beboere. Denne kendsgerning har byens forretningsfolk for længst erkendt, og ud fra dette arbejder de dagligt for at leve op til de krav, den moderne forbruger stiller til sine indkøbssteder.

Praktisk talt enhver branche er i dag repræsenteret i Aabybro, og jo mere kommunens forbrugere benytter sig af denne model, jo mere konkurrencedygtige tilbud og des større udvalg bliver de enkelte virksomheder i stand til at give kundekredsen.

Kattedamsvej 8, med slagter Knudsen forretning til venstre og El-forretning til højre, Mumgaards Kiosk på det røde hjørne ca. 1967

Slagerforretningen, Vestergade 11. Henning Hansen lukkede forretningen d. 29.3, 1997. Den sidste egentlige slagterforretning i Aabybro

Aabybro er en by i udvikling, og Aabybros forretningsliv er i udvikling. Aabybros forretningsfolk er til stadighed på jagt efter markedets nyheder og hele tiden opmærksomme på det ansvar, de har som leverandører til en moderne forbrugerkreds, der nok er krævende, men samtidig indser, at den handel, kommunens beboere lægger i Aabybros forretninger, kommer hele kommunen til gode.

I Aabybros forretninger opnås den personlige kontakt, der er grundlaget for gensidig tillid mellem kunde og forretning, og som danner basis for et godt og reelt samarbejde mellem forbruger og leverandør.

Aabybros handelstand glæder sig til at byde Dem og Deres familie velkommen!

Omkørselsvejen

Aabybro ligger lunt i svinget! Det er den almindelige mening, efter at omkørselsvejen blev åbnet for trafik i 1965.

"Amtsbro" ved omkørselsvejen

Som så mange andre steder i samme situation var der iblandt byens forretningsdrivende en del skepsis og spænding: Har vi haft så mange strøgkunder, der nu vil forsvinde, at vi kan mærke det på vor omsætning, når de fortsætter til de store forretningspladser med syd? Vil det kunne opvejes af fordelene af, at egnens beboere nu roligt kan komme til vor by og parkere, hvor der er behov for det, samt ikke mindst, at fodgængere uden risiko kan krydse vejen gennem byen? Vil den hastigt tiltagende, gennemgående tunge trafik forsvinde være et så stort plus for byen og dens kunder, at millionerne er givet godt ud til den nye vej?

Disse og mange andre spørgsmål angående omkørselsvejen kan nu, et par år efter åbningen, kun besvares på én måde: Alle er glade for den!

Aabybro som skoleby (set med 1967 øjne)

Aaby Skovenge skole:

1890-1946 var alle 7 årganges børn samlet i 2 klasser. I 1946 blev de store elever sendt til Aabybro, mens man beholdt de 2 yngste årgange indtil 1955, da skolen blev nedlagt.

Aaby Sdr. skole:

Alle 7 årgange gik her til 1955. Herefter beholdt man kun de 2 yngste årgange, der i 1966 blev sendt til Centralskolen, og skolen blev nedlagt.

Aaby Ndr. skole:

Virkede på samme måde som Sdr. skole med de 2 yngste årgange, indtil den sidste store tilbygning til centralskolen muliggjorde en samling af alle 7 årgange i denne.

Centralskolen:

Blev bygget i 1955, og her undervistes 3 - 7. skoleår af distriktets børn. I 1966 samledes alle Aabybros skolebørn til og med 7.skoleår her, mens de større stadig undervistes på den private realskole. På skolen beskæftigedes 16 lærerkræfter, og der undervises 430 elever.

I kommunens skoler

er kommunal skolelægeordning med et årligt eftersyn af skolesøgende børns sundhedstilstand,

Ligeså er der også en slags tandlægeordning, idet børnene ved tandlægebesøg får den del af regningen, som sygekassen ikke godtgør, betalt af kommunen.

Lærerkollegiet ved Aaby Centralskole 1965

Stående fra venstre: 1. Aage Jensen, 2. Kaj Hedegaard, 3. Berthel Berthelsen, 4. Chr. Hansen, 5. Bent Odgaard Balle. Siddende foran: 1. Margrethe Rasmussen, 2. ikke navngivet, 3. Carl Abildgaard, 4. Ellen Konnerup, 5. Dagny Abildgaard.

Aabybro Centralskole set fra syd, år 1963

Nuværende bestyrelse

Formand:

Marie Albrechtsen, Torngaardsvej 37
Tlf. 98 24 12 05

Næstformand:

Svend Andersen, Liljevej 26
Tlf. 42 27 30 11

Kasserer:

Nina Prebensen, Mortensgade 29
Tlf. 98 24 18 11

Sekretær:

Dorthe Vad, Havgårdsvej 22
Tlf. 98 27 90 57

Bestyrelsesmedlem:

Kirsten Nørgaard, Caprifolievej 3
Tlf. 98 24 17 18

Bestyrelsesmedlem:

Egon Christensen, Gl. Landevej 16. Birkelse
Tlf. 48 24 35 81

Bestyrelsen har siden sidste generalforsamling bestået af KUN 6 medlemmer. I henhold til foreningens vedtægter skal bestyrelsen imidlertid bestå af 7 medlemmer. Det er naturligvis bestyrelsens ønske, at det vil være muligt at finde nye kandidater til bestyrelsen, som har lyst til at assistere i kælderen med organisering, registrering og vedligeholdelse af foreningens mange arkivalier og genstande.